

Τουρκικές εκλογές: Νίκη-παγίωση του πολιτικού Ισλάμ στη μακρά διαπάλη εξουσίας



Οι Βουλευτικές εκλογές στη Τουρκία στις 12 Ιουνίου, έγιναν για πρώτη φορά, μετά το 1982, στο τέλος μιάς κανονικής κυβερνητικής θητείας, όχι δηλ. πρόωρα όπως συνηθίζονταν μέχρι τώρα. Μέσα όμως σε ένα ιδιαίτερα πολωμένο κλίμα. Δύο απόπειρες κατά της ζωής του Ερντογάν, μαζικές συλλήψεις και φυλακίσεις δημοσιογράφων, δημοσιοποιήσεις ροζ βίντεο στελεχών της αντιπολίτευσης, έξαρση της βίας στις κουρδικές περιοχές και αναμόχλευση της υπόθεσης “Βαριοπούλα” με νέες συλλήψεις ανώτατων αξιωματικών του στρατού, συνέθεσαν το προεκλογικό σκηνικό.

Η εκλογική νίκη του κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) ήταν προεξοφλημένη, όπως και το υψηλό ποσοστό ψήφων που θα έπαιρνε. Το τελικό ποσοστό, (50%) δικαιώνει τις προβλέψεις σε ότι αφορά τις ψήφους. Αφήνει όμως πολλά ερωτηματικά για το συσχετισμό των εδρών στο κοινοβούλιο.

Το Ρεπουμπλικανικό Λαϊκό Κόμμα (CHP), η κύρια πολιτική έκφραση του κεμαλισμού, μετά και από την αλλαγή στην ηγεσία του, έλαβε ένα ποσοστό της τάξης του 26%. Παρουσίασε μια άνοδο κατά 5% και παραμένει μια υπολογίσιμη πολιτική δύναμη, ειδικά αν λάβουμε υπ’ όψιν την γεωγραφική διασπορά των ψήφων του (Δυτικά παράλια, Θράκη). Στην ουσία ο εκλογικός χάρτης της Τουρκίας επιβεβαίωσε, για άλλη μια φορά, την πολιτισμική πόλωση ανάμεσα στην Ανατολική και Δυτική Τουρκία που αποτελεί μια παράμετρο που πρέπει να λαμβάνεται πολύ σοβαρά υπ’ όψιν κάθε φορά στην αποτίμηση των πολιτικών δεδομένων της Τουρκίας.

Το ακροδεξιό κόμμα Εθνικιστικής Δράσης (MHP) με ποσοστό 13%, εμφάνισε πτώση της τάξης του 1,3%. Κατάφερε όμως να περάσει το υψηλότατο εκλογικό όριο του 10%. Η είσοδος του στην

Εθνοσυνέλευση, επηρέασε αποφασιστικά τον αριθμό εδρών του AKP. Γι αυτό πολεμήθηκε σκληρά, προεκλογικά, από το κυβερνών κόμμα, με θεμιτά και αθέμιτα μέσα. Όμως δημιούργησε και όρους υποστήριξης του, από τους κεμαλιστές.

Το κόμμα Ειρήνης και Δημοκρατίας (BDP), η τελευταία μετενσάρκωση του κουρδικού πολιτικού κινήματος, κατάφερε να εκλέξει 36 βουλευτές, ακολουθώντας την ταχτική της υποστήριξης ανεξαρτήτων υποψηφίων, με στόχο την παράκαμψη του εκλογικού ορίου του 10%, που απαιτείται για την είσοδο κόμματος στη Βουλή. Στις βουλευτικές εκλογές του 2007, η υποστήριξη των Κούρδων ψηφοφόρων προς τον Ερντογάν, ήταν εντυπωσιακή. Ωστόσο η υπαναχώρηση του AKP από τις εξαγγελθείσες μεταρρυθμίσεις στο Κουρδικό ζήτημα, ευνόησε τους υποψηφίους του BDP.

Στα μετεκλογικά ζητούμενα, η συνέχιση των μεταρρυθμίσεων-ρήξεων με το κεμαλικό κατεστημένο, εστιάζεται στη νέα συνταγματική αναθεώρηση. Από την τελική κατανομή των εδρών, το κυβερνών κόμμα κατέλαβε 326 έδρες (σε σύνολο 550). Διασφάλισε έτσι την αυτοδυναμία (276 έδρες), αλλά υπολείπεται 4 μόλις έδρες, από το όριο των 330 εδρών που απαιτούνται (τα 3/5 των εδρών) για να θέσει σε δημοψήφισμα την αναθεώρηση του συντάγματος. Και απέχει σημαντικά από τις 367 έδρες (τα 2/3 των εδρών) που απαιτούνται για απευθείας συνταγματική αλλαγή από την εθνοσυνέλευση. Η απόσταση των τεσσάρων εδρών που χωρίζει το AKP από το όριο των 330 εδρών, που απαιτούνται για το δημοψήφισμα, δεν είναι απροσπέλαστη. Ακόμη όμως κι αν το AKP αποσπάσει τις ψήφους που απαιτούνται για το δημοψήφισμα, τι μπορεί να προσδοκά απ' αυτό;

Η Τουρκία δεν είναι μια κοινοβουλευτική δημοκρατία δυτικού τύπου. Επόμενα το είδος και η έκταση μιας συνταγματικής αναθεώρησης, δεν είναι ένα απλό ζήτημα κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας. Ο καθεστωτικός ρόλος του στρατού (αν και αποδυναμωμένος) δεν μπορεί να αμφισβητηθεί με συνταγματικού τύπου διαδικασίες. Μπορεί να του αφαιρεθούν κάποιες εξουσίες (αυτό συνέβη και στο προηγούμενο δημοψήφισμα), αλλά συνολική αλλαγή πολιτεύματος, στις σημερινές συνθήκες, είναι πολύ δύσκολο να γίνει. Σε κάθε περίπτωση, σχέσεις συνύπαρξης και διαπάλης θα καθορίζουν τις σχέσεις του AKP με το "βαθύ

κράτος”.

Η σχεδόν δεκαετής διακυβέρνηση του κυβερνώντος κόμματος, ταυτίζεται με την εντυπωσιακή οικονομική ανάκαμψη της Τουρκίας (αν και εμφανίζονται τα πρώτα προβλήματα ενός οικονομικού κύκλου), και εν πολλοίς ερμηνεύει, τις συνεχείς νίκες του ΑΚΡ. Η ανάδειξη της στη 15η μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο (βάσει ΑΕΠ), καθώς και η συμμετοχή της στους G20, αρκούν για να καταγράψουν τη νέα ισχυρότερη θέση της χώρας. Η Τουρκία παραμένει υπολογίσιμος παράγοντας στους παγκόσμιους συσχετισμούς, στο νέο διεθνοποιημένο πλέγμα εξουσίας που διαμορφώνεται. Διαθέτει (όσο λίγες χώρες) έναν ισχυρό συνδυασμό οικονομικής, πολιτικής και στρατιωτικής ισχύος. Αποτελεί καθ’ όλα μια περιφερειακή δύναμη σε εξέλιξη.

Και ενώ οι νέες ελίτ της χώρας σε συνθήκες ευφορίας, θέτουν μεγαλεπήβολους στόχους, με ορόσημο το 2023 (100 χρόνια από την ίδρυση του τουρκικού κράτους), η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση υποβόσκει. Μια πιθανή αναζωπύρωση της (υπάρχουν αρκετές ενδείξεις), θα επανακαθορίσει πολλά, για όλους.

Θανάσης Τρυψάνης
22-06-2011

Η χρηματοπιστωτική κρίση της Ευρώπης, η αναγκαία αναδιάρθρωση των χρεών και η οικονομική καταδίκη του Νότου



Παράταση στο καθεστώς δανεισμού της Ελλάδας.

Μια δεύτερη ευκαιρία (;)

Τελικά, μετά από πολλές διαβουλεύσεις η Ε.Ε, αποφάσισε να παρατείνει, για άλλα δύο χρόνια, το καθεστώς δανεισμού της Ελλάδας. Η χώρα μας «κέρδισε» και πάλι χρόνο (αυτή η αίσθηση υπάρχει) προκειμένου να μπορέσει να αντιμετωπίσει το δημοσιονομικό της πρόβλημα. Το ερώτημα είναι: θα μπορέσει να επωφεληθεί, από αυτή τη νέα παράταση; Και ακόμα: Με ποιο τρόπο; δηλ. τι πρέπει και τι μπορεί να κάνει που να εκληφθεί σαν αξιοποίηση του χρόνου που υποτίθεται ότι κέρδισε;

Οι απαντήσεις δεν είναι τόσο εύκολες. Προϋποθέτουν την συνεκτίμηση πολλών παραμέτρων. Και κύρια των διεθνών εξελίξεων, όπου εντάσσεται το Ελληνικό πρόβλημα εκ των πραγμάτων. Τίποτα στις μέρες μας δεν μπορεί να κατανοηθεί έξω από μια γενική θεώρηση. Ο κόσμος έχει ενιαιοποιηθεί και πρώτα απ' όλα στην οικονομία. Τα φαινόμενα έχουν αποκτήσει ταυτόχρονα μια οικουμενικότητα και μια αλληλεξάρτηση τέτοια που είναι αδύνατον να εξετάζονται πλέον μεμονωμένα. Το Ελληνικό πρόβλημα πρέπει να ειπωθεί σαν μέρος ενός γενικότερου προβλήματος, μιας κρίσης σε Ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο που η πορεία της, μέσα από πλήθος αντιφάσεις και ανταγωνισμούς, θα επικαθορίσει τους ιδιαίτερους όρους αντιμετώπισής του.

Στο κείμενο που ακολουθεί γίνεται προσπάθεια να τεθούν τα ζητήματα σε μια τέτοια διάσταση. Με όσο γίνεται πιο συνοπτικό τρόπο. Επιγραμματικό κατά βάση παρά αναλυτικό. Στην πορεία θα υπάρξουν κι άλλα κείμενα πιο εκτεταμένα που θα αναφέρονται αναλυτικότερα σε όσα θίγονται εδώ.

Η Ευρώπη χρειάζεται χρόνο

Στο τραπέζι της Ε.Ε. υπάρχουν ανοιχτές προς εξέταση τρεις λύσεις για την Ελλάδα: α) Η συνέχιση του σημερινού καθεστώτος δανεισμού, με αυστηροποίηση συνεχώς των όρων του, β) κάποια επαναδιαπραγμάτευση του χρέους και γ) διακοπή των πιστώσεων (χρεοκοπία). Καμία από αυτές δεν έχει προκριθεί ως η οριστική λύση. Η παράταση του καθεστώτος δανεισμού αποτελεί μια

πρόσκαιρη λύση έως ότου να δουν στην Ε.Ε. τι θα κάνουν. Από αυτή την άποψη και η Ε.Ε. χρειάζεται τον χρόνο της. Σήμερα είναι ανέτοιμη να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της Ελλάδας και γενικότερα το πρόβλημα του χρέους της Νότιας Ευρώπης σε μακροπρόθεσμη βάση. Έτσι παραμένει στην γνωστή και δοκιμασμένη μέθοδο της «βήμα προς βήμα» προσέγγισης του προβλήματος. Και επειδή οι καταστάσεις πιέζουν, προχωρά στην κάλυψη των δανειακών αναγκών της Ελλάδας για άλλα δύο χρόνια αυστηροποιώντας τους όρους δανεισμού ενώ παράλληλα εξετάζει και κάποιες ενδιάμεσες τραπεζικές ρυθμίσεις. Με αυτόν τον τρόπο η Ε.Ε. προσπαθεί να κερδίσει χρόνο. «Κερδισμένοι», κατά τα επιφαινόμενα, και επί της ουσίας χαμένοι, από αυτή την μεταβατική κατάσταση που περνά η Ε.Ε., είναι η Ελλάδα αλλά και όλες οι χώρες της Ν. Ευρώπης. Το γιατί το εξηγούμε παρακάτω. Εδώ απλά να σημειώσουμε ότι το περιθώριο των δύο χρόνων, στο οποίο αναφερόμαστε, θα πρέπει να το θεωρούμε εντελώς σχετικό. Μπορεί η Ε.Ε. να καταλήξει πολύ πιο σύντομα σε μια οριστική λύση. Αυτό θα εξαρτηθεί από τις γενικότερες οικονομικές εξελίξεις αλλά και τα δικά της περιθώρια επιλογών. Το μόνο βέβαιο είναι ότι ο λεγόμενος «οικονομικός χρόνος» εξαντλείται όπου νάναι, και τα περιθώρια στενεύουν διεθνώς.

Η χρηματοπιστωτική κρίση που την είπαν κρίση χρέους

Η κρίση χρέους στην Ευρωζώνη δεν πήρε, όπως προαλείφονταν από πολλούς, την μορφή χιονοστιβάδας. Ο κίνδυνος ντόμινο παραμένει αλλά υπάρχει μια ορισμένη επιβράδυνση του φαινομένου που αφήνει περιθώρια για έναν καλύτερο χειρισμό του. Η επιβράδυνση αυτή είναι αποτέλεσμα της συγκεκριμένης παρέμβασης που έγινε από τη μεριά της Ε.Ε. στα οικονομικά των χωρών που εμφάνισαν την κρίση χρέους, και αφορούσε την υπαγωγή τους στον προσωρινό μηχανισμό στήριξης μέσω του οποίου εξασφαλίστηκε η προσωρινή έστω δυνατότητα αποπληρωμής των χρεών τους. Στα οικονομικά αυτό λέγεται αναχρηματοδότηση του χρέους (σου δανείζουν δηλ. οι δανειστές σου ή ενδιάμεσοι, για να πληρώσεις αυτά που τους χρωστάς). Αποφεύχθηκε με αυτόν τον τρόπο, πρόσκαιρα, η ανοιχτή εκδήλωση μιας τραπεζικής κρίσης που θα ήταν πολύ πιο σημαντική

κι επικίνδυνη (από την κρίση χρέους) για την οικονομία της Ευρωζώνης. Γιατί η πραγματική κρίση της Ευρωζώνης είναι χρηματοπιστωτική (όπως και της Αμερικής). Οι Ευρωπαϊκές τράπεζες (κύρια οι γαλλογερμανικές) είναι φορτωμένες με «τοξικά» ομόλογα. Στην πραγματικότητα στην Ευρωζώνη έχουμε μια τραπεζική «φούσκα» που συγκαλύπτεται με πολλούς και διάφορους τρόπους. Δεν θα ήταν υπερβολή αν λέγαμε ότι γίνεται μια «διεθνής συντονισμένη προσπάθεια» προκειμένου να συγκαλυφθεί το όλο θέμα γιατί είναι αδύνατον να πιστέψουμε ότι οι διεθνείς οικονομικοί κύκλοι το αγνοούν και το μόνο που αντιλαμβάνονται είναι μια κρίση χρέους των χωρών της Νότιας Ευρώπης. Η κρίση χρέους είναι η μορφή με την οποία παρουσιάζεται η χρηματοπιστωτική κρίση των Ευρωπαϊκών τραπεζών. Χωρίς την χρηματοπιστωτική κρίση δεν θα υπήρχε η κρίση χρέους ή δεν θα υπήρχε σε αυτή τη διάσταση. Και το ότι τα πράγματα παρουσιάζονται με ανάποδο τρόπο είναι ένα ζήτημα που πρέπει να μας απασχολήσει.

Παρά τις όποιες ιδιαιτερότητές του το πρόβλημα της Ελλάδας είναι Ευρωπαϊκό. Και η χρηματοπιστωτική κρίση της Ευρώπης είναι συνέχεια της αντίστοιχης των ΗΠΑ. Υπάρχει μια συνεχής μετακύληση των συνεπειών και του κόστους της κρίσης. Οι ΗΠΑ αντιμετώπισαν την κρίση βασικά με δανεισμό. Πέρα από την ανεργία, που προέκυψε εξ' αιτίας της ύφεσης, δεν κατέφυγαν στην αύξηση της φορολογίας και δεν μετέθεσαν τα βάρη της κρίσης στην κοινωνία (έως τώρα), αλλά με τα τρισεκατομμύρια που δανείσθηκαν, από την διεθνή αγορά για να στηρίξουν το τραπεζικό τους σύστημα, περιόρισαν σημαντικά τον όγκο του συνολικού διαθέσιμου πιστωτικού χρήματος, που γι αυτό το λόγο, έγινε πολύ ακριβό για τον υπόλοιπο κόσμο. Έτσι μετατοπίστηκε το κόστος της κρίσης στην Ευρώπη και στους αδύναμους κρίκους της.

Οι Ευρωπαϊκές τράπεζες, όλα τα προηγούμενα χρόνια, αγόραζαν ομόλογα της περιφέρειας χωρίς να υπολογίζουν τον παραμικρό κίνδυνο. Όλα τα ομόλογα στην Ευρωζώνη θεωρούνταν μηδενικού κινδύνου. Με την κρίση στη διεθνή πιστωτική αγορά έγιναν «τοξικά» δηλ. απόλυτα επισφαλή. Οι Ευρωπαϊκές τράπεζες

περιήλθαν σε κρίση. Η «φούσκα των ομολόγων» των Ευρωπαϊκών τραπεζών είναι το αντίστοιχο της «φούσκας των στεγαστικών δανείων» των τραπεζών της Αμερικής.

Οι Ευρωπαϊκές τράπεζες δεν διαθέτουν επαρκή κεφαλαιακή βάση για να καλύψουν την ζημιά. Άρα θα χρειάζονταν ένα πρόγραμμα στήριξης και διάσωσης. Τα Ευρωπαϊκά κράτη όμως αρνούνται να πληρώσουν αυτό το κόστος. Αρνούνται δηλ. να κάνουν αναδιάρθρωση του χρέους. Πέραν αυτού υπάρχει όντως σοβαρή στενότητα στην άντληση κεφαλαίων από την διεθνή αγορά. Τα τοξικά ομόλογα εν τω μεταξύ συνεχίζουν να υπάρχουν χωρίς να εμφανίζονται στους ισολογισμούς των τραπεζών που είναι πλέον, για τον λόγο αυτό, πλασματικοί. Οι Ευρωπαϊκές τράπεζες βρίσκονται σε οριακό σημείο. Η περίπτωση της Γαλλο-Ελβετικής τράπεζας Dexia, με 3,7 δις ομόλογα Ελληνικά στην κατοχή της, είναι χαρακτηριστική. Σε μία νύχτα βρέθηκε στα πρόθυρα της χρεοκοπίας και χρειάζεται πλέον επείγοντως ένα πρόγραμμα διάσωσης από Γαλλία- Ελβετία. Η εξαργύρωση τριών δις δικών της ομολόγων δεν θα γίνονταν από δύο οίκους αν δεν ήταν επισφαλής η θέση της. Ανάλογα συμβάντα μπορούν να υπάρξουν, στη συνέχεια και με άλλες τράπεζες όσο η κατάστασή τους παραμένει προβληματική.

Η οικονομικά ενδεδειγμένη κίνηση της Ε,Ε, στην χρηματοπιστωτική κρίση που περνάει, θα ήταν η κεφαλαιακή στήριξη των τραπεζών, από την μια (που βασικά θα καλύπτονταν με δανεισμό), και η αναδιάρθρωση του χρέους του Ευρωπαϊκού Νότου από την άλλη. Αυτό βέβαια συνεπάγονταν ένα σημαντικό κόστος. Η ΕΚΤ βέβαια παρέχει μια ορισμένη στήριξη στις τράπεζες αλλά αυτό δεν αφορά την ενίσχυση της κεφαλαιακής τους βάσης. Επί πλέον, όπως είπαμε, έχει περιορισθεί σημαντικά διεθνώς η αγορά πιστωτικών διαθεσίμων. Για την αντιμετώπιση του πιστωτικού προβλήματος η Ε.Ε. προκρίνει μια διαδικασία αναχρηματοδότησης του χρέους παρέχοντας νέα δάνεια στις χώρες του Νότου με ολοένα πιο επαχθείς όρους που οδηγούν στην αφαίμαξη του όποιου πλεονάσματος και στην καταστροφή των οικονομιών τους. Μετακυλύει έτσι το κόστος της κρίσης στις

χώρες της περιφέρειας χωρίς να λύνει το χρηματοπιστωτικό πρόβλημα των Ευρωπαϊκών τραπεζών. Αυτό όμως θα μπορεί να το κάνει ως ένα σημείο.

Η Ε.Ε. σήμερα προφασίζεται ότι δεν υφίσταται χρηματοπιστωτική κρίση και ότι οι Ευρωπαϊκές τράπεζες διαθέτουν επαρκή κεφαλαιακή βάση. Και αναφέρεται μόνο στην κρίση χρέους. Από την άλλη οι κυβερνήσεις των χωρών της Νότιας Ευρώπης προφασίζονται ότι θα μπορέσουν να εξυπηρετήσουν το χρέος τους. Τίποτα από αυτά δεν ισχύει. Η χρηματοπιστωτική κρίση στην Ευρώπη συνεχίζει να υφίσταται, τα τοξικά ομόλογα υπάρχουν και θα υπάρχουν, όσο δεν αναδιαρθρώνονται τα χρέη. Και οι Χώρες του Νότου, αφού «κάψουν όλο το λίπος τους» και καταστραφούν οικονομικά, θα εμφανιστούν ασυνεπείς με την δέσμευσή τους να αποπληρώσουν το χρέος. Όλη η διαδικασία, όπως εξελίσσεται, δεν μπορεί παρά να οδηγήσει σε μια ανακύκλωση της κρίσης και στην αναπαραγωγή της σε ένα παραπάνω επίπεδο, επώδυνο αυτή τη φορά και για την κεντρική και βόρεια Ευρώπη.

Έχει σημασία να τοποθετήσουμε την κρίση στις πραγματικές της διαστάσεις. Δεν είναι κατ' εξοχήν κρίση χρέους της Ελλάδας και των άλλων χωρών της Νότιας Ευρώπης. Είναι βασικά χρηματοπιστωτική κρίση των Ευρωπαϊκών τραπεζών. Η κρίση χρέους είναι απόρροια αυτής της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Χωρίς αυτήν η Ελλάδα και οι άλλες χώρες θα μπορούσαν να συνεχίσουν να δανείζονται, με ακριβότερα ίσως (χωρίς και αυτό νάναι βέβαιο) επιτόκια, αλλά όχι απαγορευτικά. Αυτό δεν σημαίνει ότι αυτή η διαδικασία δεν θα έπιανε κάποτε ένα όριο και δεν θα έμπαινε σε κρίση. Αλλά δεν υπάρχουν αυστηρά καθορισμένα επίπεδα δανεισμού. Τόσο σαν απόλυτο ποσό όσο και σαν ποσοστό του ΑΕΠ. Όλα όσα αναφέρονται σχετικά είναι αυθαίρετα, δεν έχουν καμία βάση.

Όπως δανειζόμασταν όταν το χρέος ήταν 300-320 δισεκατομμύρια θα μπορούσαμε να δανειστούμε και στα 350. Αλλά μεσολάβησε η χρηματοπιστωτική κρίση, πρώτα στην Αμερική και στη συνέχεια στην Ευρώπη. Από την φούσκα των στεγαστικών δανείων περάσαμε στην κρίση των Αμερικάνικων τραπεζών, στην στήριξή τους με

τεράστια ποσά που αντλήθηκαν από την διεθνή αγορά και στη δραματική μείωση των πιστωτικών διαθεσίμων. Από κει και πέρα μεταφέρθηκε η κρίση στην Ευρώπη. Με τον περιορισμό των πιστωτικών διαθεσίμων οι Ευρωπαϊκές τράπεζες αδυνατούσαν πλέον να αναχρηματοδοτούν την εξόφληση των δανείων. Το πιστωτικό χρήμα περιορίστηκε και έγινε ακριβό. Η Ελλάδα δεν μπορούσε να δανείζεται, και με ένα μέρος από αυτά, να εξοφλεί τα χρέη της. Η διαδικασία αναχρηματοδότησης των χρεών, από τις πιστώτριες τράπεζες, μετά από πολλά χρόνια, ακυρώθηκε. Για να συνεχίσουμε να δανειζόμαστε, από αυτές, έπρεπε να πληρώνουμε πολλαπλάσιο επιτόκιο σε σχέση με το παλιό. Τα επιτόκια έγιναν απαγορευτικά. Η αποπληρωμή του χρέους προβληματική. Τα ομόλογα επισφαλή (τοξικά). Η Ευρωπαϊκή τραπεζική αγορά πέρασε σε κρίση. Και σε αυτήν παραμένει.

Εδώ ξεκινά ο παρεμβατικός ρόλος της Ε.Ε. και του ΔΝΤ. Η ανάμειξη του ΔΝΤ έγινε για συμβολικούς και ουσιαστικούς λόγους. Συμβολικούς για να τονίσει ότι η κρίση είναι κρίση χρέους (το ΔΝΤ παρεμβαίνει σε τέτοιες περιπτώσεις) και δευτερευόντως και κρίση διεθνής. Και ουσιαστικούς για να υπάρχει επιμερισμός του κόστους (και πέραν της Ε.Ε.). Η αναχρηματοδότηση του χρέους πέρασε στην ευθύνη των κρατών της Ε.Ε. και του ΔΝΤ. Συντάχθηκαν μνημόνια, μπήκαν πλάνα δημοσιονομικής πειθαρχίας, περιορισμού της δημόσιας και ιδιωτικής κατανάλωσης, και αφαίμαξης του όποιου πλεονάσματος. Τα αποτελέσματα αυτής της επιλογής είναι προδιαγραμμένα. Οι χώρες του Νότου βυθίζονται στην ύφεση και την ανεργία, και καταστρέφεται όλος ο οικονομικός τους ιστός. Αυτό στην αντιμετώπιση (την ουσιαστική) της χρηματοπιστωτικής κρίσης της Ευρώπης συμβάλει από ελάχιστα έως καθόλου. Συμβάλει απλά στην χρονική μετάθεση του προβλήματος. Συνιστά μια καθαρή καταστροφική επιλογή. Έχει τα ίδια αποτελέσματα που θα είχε, εκ μέρους της Ελλάδας, μια στάση πληρωμών. Και στις δύο περιπτώσεις κυριαρχεί το ίδιο καταστροφικό πνεύμα: «Δεν θα σωθώ εγώ αλλά θα καταστρέψω και σένα»

Το αδιέξοδο λοιπόν γίνεται φανερό. Η χρηματοπιστωτική κρίση

της Ευρώπης παραμένει σαν γενεσιουργός αιτία της κρίσης χρέους. Τα μνημόνια καταστρέφουν τις οικονομίες της Νότιας Ευρώπης τη στιγμή που στον ορίζοντα διαφαίνεται μια πιθανή παραπέρα επιδείνωση της κατάστασης των χρηματαγορών καθώς, το επόμενο διάστημα, δοκιμάζεται η δυνατότητα της Αμερικής να αποπληρώσει τα χρέη της. Αυτή την περίοδο στην Αμερική προβάλλει η αναγκαιότητα για κάλυψη των χρεών που συνεπάγεται είτε αύξηση της φορολογίας και γενικά την λήψη υφισιακών μέτρων είτε κάποια ευνοϊκή ρύθμιση των χρεών ή ταυτόχρονα την προώθηση και των δύο. Αλλά πάνω από όλα η Αμερική σήμερα δεν θα ήθελε να συρρικνωθούν παραπέρα τα διεθνή πιστωτικά αποθέματα. Αυτό θα σήμαινε αδυναμία των ΗΠΑ να προβούν σε νέα άντληση κεφαλαίων ή σε μελλοντικές ευνοϊκές ρυθμίσεις των χρεών τους (επιμηκύνσεις, μερικού χαρακτήρα αναδιρθρώσεις, κατακρατήσεις κλπ.)

Για την Ευρώπη η αναδιάρθρωση του χρέους αποτελεί (θεωρητικά) μια λύση:

-Διευθετεί την χρηματοπιστωτική της κρίση. Οι Ευρωπαϊκές τράπεζες απαλλάσσονται από το βάρος των τοξικών ομολόγων
– δίνει την ευκαιρία ανασυγκρότησης των οικονομιών του Νότου.

Τα υπαρκτά εμπόδια είναι:

– η στενότητα των χρηματαγορών

– η στάση των ΗΠΑ που είναι αντίθετες με οποιαδήποτε σημαντική άντληση διεθνών κεφαλαίων από την Ε.Ε.

– το κόστος της αναδιάρθρωσης που είναι και το πιο σημαντικό.

Θα μπορέσουν άραγε οι Ευρωπαίοι ηγέτες, αυτά τα εμπόδια, να τα υπερβούν;

Τι εναλλακτικές λύσεις υπάρχουν;

Τα πράγματα είναι περιπλεγμένα διεθνώς. Γι' αυτό και οι λύσεις δεν είναι τόσο εύκολες και απλές. Η λύση του χρηματοπιστωτικού προβλήματος της Ευρώπης προσκρούει στην στενότητα των χρηματαγορών, στη στάση των ΗΠΑ, αλλά και στα τεράστια κόστη που συνεπάγεται οποιαδήποτε αναδιάρθρωση του χρέους, ενώ η διατήρηση, επί μακρόν, της σημερινής χρηματοπιστωτικής κρίσης εγκυμονεί γενικότερους αποσταθεροποιητικούς κινδύνους για το

σύστημα.

Από την μεριά των ΗΠΑ δεν υπάρχει θετική άποψη για την λύση του χρηματοπιστωτικού προβλήματος της Ε.Ε. Ταχτικά υποστηρίζουν την συντήρηση της σημερινής κατάστασης, την αποφυγή οποιασδήποτε επιδείνωσης (γι' αυτό άλλωστε υποστήριξαν θερμά την λύση της αναχρηματοδότησης των χρεών του Νότου με συμμετοχή του ΔΝΤ). Αλλά αυτή η πολιτική έχει ημερομηνία λήξης, δεν μπορεί να συνεχιστεί επ' αόριστον. Ο Ομπάμα βέβαια στα μάτια των Ελλήνων μπορεί να φαντάζει ως φιλέλληνα αλλά αυτό αφορά ένα παρωχημένο κριτήριο των Ελλήνων που θέλουν να θεωρούν φίλους τους όσους συνεχίζουν να τους δίνουν δανεικά (βλέπε και περίπτωση Στρός Κάν).

Οικουμενικοί καταναγκασμοί και αδιέξοδα.

Αργά ή γρήγορα, όπως πάνε τα πράγματα, η Ε.Ε. θα υποχρεωθεί να προχωρήσει σε αναδιάρθρωση των χρεών. Και να πληρώσει το βαρύ τίμημα της χρηματοπιστωτικής της κρίσης, με συμμετοχή ή όχι του ιδιωτικού τομέα. Είναι σχεδόν αδύνατον να το αποφύγει. Σήμερα όμως είναι ανέτοιμη να το κάνει (πέρα από τους διεθνείς περιορισμούς που μπαίνουν για κάτι τέτοιο). Έτσι θα συνεχίσει προς το παρόν να επιμένει στο καθεστώς των δανειακών συμβάσεων με τις χώρες του Νότου, αυστηροποιώντας συνέχεια τα Μνημόνια και εξωθώντας τις χώρες αυτές σε οριακές καταστάσεις.

Η παράταση βέβαια της χρηματοπιστωτικής κρίσης της Ε.Ε. εγκυμονεί γενικότερους κινδύνους κι ιδιαίτερα αν συνδυαστεί με την διαφανιζόμενη αδυναμία των ΗΠΑ να ανταποκριθούν στα χρέη τους και την γενικότερη αστάθεια στις χρηματαγορές.

Από την άλλη οι κυβερνήσεις, τα πολιτικά συστήματα στο σύνολό τους, των υπερχεωμένων χωρών, μπορεί να δίνουν την εντύπωση ότι διακατέχονται από μια αμηχανία και από κάποιες αναστολές, αλλά ιδεολογικά είναι αποφασισμένα να συμμορφωθούν. Δεν πρόκειται να ανακαινίσουν κανένα ζήτημα που να τα διαφοροποιεί από την γενική οικονομική κατεύθυνση που ακολουθείτε από την Ε.Ε και τις ΗΠΑ. Άλλωστε κάτι τέτοιο θα ήταν πολύ δύσκολο. Δεν πρόκειται, με άλλα λόγια, να θέσουν επιτακτικά το θέμα της Ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής κρίσης και της αναδιάρθρωσης των

χρεών. Θα υλοποιήσουν τα Μνημόνια, με λιγότερο ή περισσότερο αυστηρό τρόπο, και συνειδητά θα οδηγήσουν τις οικονομίες των χωρών τους σε αδιέξοδο. Θα λειτουργήσουν καθαρά ως εθνικοί ιμάντες μιας υπερεθνικής εξουσίας. Περί αυτού δεν πρέπει να υπάρχουν οι παραμικρές αυταπάτες. Έτσι δομείται και λειτουργεί πολιτικά, στις μέρες μας, η οικουμενικότητα. Όλα τα άλλα για διαφορετικά μίγματα και άλλες πολιτικές είναι προσχηματικές διαφοροποιήσεις χωρίς πρακτικό αντίκρισμα.

Με αυτά λοιπόν τα δεδομένα θα πορευτούμε το επόμενο διάστημα. Κι αν το μνημόνιο Β υλοποιηθεί όπως το Α ελαστικά, ίσως βρεθεί μια νέα ισορροπία ανάμεσα στην Ελληνική κοινωνία και το πολιτικό σύστημα, και τα πράγματα να συνεχίσουν να πηγαίνουν άσχημα αλλά να υπάρχει η πρόσκαιρη, έστω, αίσθηση ότι θα μπορούσαν να παν και χειρότερα. Και να μην υπάρξουν σοβαρές πολιτικές αναταράξεις ενώ βαθμιαία αλλά σταθερά θα διαμορφώνονται μη αναστρέψιμοι όροι καταστροφής της Ελληνικής οικονομίας.

Μ.Χ.

8-6-11

**Τολμήστε να... συμμορφωθείτε.
(έκκληση των «32» προς το
πολιτικό σύστημα)**



Οι εκκλήσεις των πνευματικών ανθρώπων έχουν αξία:

- όταν εναρμονίζονται με ότι πιο ριζοσπαστικό έχει να επιδείξει μια κοινωνία,
- όταν εκφράζουν το αντιστασιακό της πνεύμα ενάντια στις αμοραλιστικές – κυνικές αξιώσεις της εξουσίας,
- όταν υιοθετούν διαθέσεις και αισθήματα των κοινωνιών ακόμα και για την εκπλήρωση των... «ανεκπλήρωτων».

Η έκκληση των «32» είναι μια έκκληση για προσαρμογή-συμμόρφωση στις επιταγές της Ε.Ε. και του ΔΝΤ. Είναι μια έκκληση για ρεαλισμό, που θα ταίριαζε περισσότερο σε τεχνοκράτες παρά σε ανθρώπους του πνεύματος.

Αυτό συνιστά γι αυτούς το «τολμηρόν». Μέσα από αυτό θα διασφαλιστεί η παραμονή της Ελλάδας στην Ευρωζώνη.

Απευθύνονται στο πολιτικό σύστημα, στο σύνολό του, και του ζητούν να αλλάξει νοοτροπία, να γίνει τολμηρό, να υλοποιήσει δηλ. άμεσα τις προτάσεις των Βρυξελών. Πουλήστε, κόψτε, εισπράξτε, να τελειώνουμε.

Κάνει εντύπωση ο τρόπος που διάλεξαν οι «32» επώνυμοι να εκφράσουν τις ανησυχίες τους. Θα περίμενε κανείς νάχουν εντελώς άλλη προσέγγιση των πραγμάτων. Να είναι έξω από το πεδίο του πολιτικού ρεαλισμού πούναι ένα πεδίο ναρκοθετημένο γι'αυτούς.

Πέρα από τους οικονομικούς υπολογισμούς, τους δείκτες, τα νούμερα, τα ποσοστά, τους στόχους, υπάρχει το δράμα μιας κοινωνίας που δοκιμάζεται σκληρά. Που πληρώνει το κόστος της

χρηματοπιστωτικής κρίσης των Ευρωπαϊκών τραπεζών. Ένα κόστος που ισοδυναμεί με την καταστροφή της Ελληνικής οικονομίας (με ότι συνεπάγεται κοινωνικά αυτό).

Το τραγούδι, η ποίηση, η λογοτεχνία, έχουν χρέος να εκφράσουν αυτές τις νέες βιωματικές καταστάσεις, να συνδεθούν με την κοινωνία, να αποδώσουν μέσα από την τέχνη τις αγωνίες, τους φόβους, τα αισθήματα των ανθρώπων που βλέπουν την ζωή τους να οδηγείται σε αδιέξοδο, και να τους ενθαρρύνουν στον αγώνα που δίνουν για επιβίωση, να σταθούν στο πλευρό της νέας γενιάς.

Όσο για το πολιτικό σύστημα, άς μην τρέφουν καμιά αυταπάτη ότι είναι άτολμο. Απλά νοιάζεται για την εξουσία. Και ξέρει τι πρέπει να κάνει και μπορεί. Αλλά έχει άλλες προτεραιότητες. Και η παραμονή μας στην Ευρωζώνη δεν εξαρτάται από την δική του τόλμη. Αλλά αυτά ανήκουν στη σφαίρα της πολιτικής.

Όσο για τους «32» πρέπει να επιδείξουν την δική τους τόλμη. Ενδεικτικά: Καιρός είναι η Κική Δημουλά να βάλει το κοινωνικό στοιχείο στην ποίησή της και ο Σαββόπουλος να επιστρέψει στο «Βρώμικο ψωμι».

M.X.

4-6-11